

פרוטוקול מס' 20
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' ט"ז שבט תשי"ב - 12.2.52
בשעה 10.30

משפחתית: פ י מ :

היו"ר מ. בנטוב
ב. אזניה
ד. ליבשיץ
מ. חזני
ש. לביא
ש. פרלשטיין
י. אורי
ג. מועדי
ש. בזרנו
ב. אבניאל
י. ספיר
א. כהן

מ ו ז מ נ י מ :

ש. החקלאות ל. אשכול
סגן ש. החקלאות י. אפרתי
י. פלמור - מטעם משרד ראש הממשלה
י. טור - מטעם משרד החקלאות
י. גולן - מטעם הממשל הצבאי
מ. פיאמנטה - המתרגם
ג. בר-יוסף - מזכיר הועדה

ס ד ר - ה י ר מ :

א. חוק לתקנות הפקודת המסכנות בעניני
יבוא, יצוא ומכס (הגנה);

ב. דיון בשאלת בוטתן הכרמל.

היו"ר מ. בנטוב:

פותח את הישיבה.

ישיבה זו תהא מוקדשת לבירור בעיית

"כרמל בוטתן", לפי בקשת משרד החקלאות.

ש. פרלשטיין:

אני מציע שקודם נאשר את החוק לתקנות
פקודת היבוא, היצוא והמכס (הגנה) שעובד

בוועדת המשנה.

ועדת המשנה דנה בחוק זה, שלמעשה עליו

לחת תוקף לחוקים קיימים. אין בו שום שינוי חוץ מסעיף אחד, אשר
נותן סמכות לכפר עבירות בכופר כסף. אולם כאן נתעוררה בעיה, כי החוק
דן בשני דברים נפרדים: מצד אחד על יבוא סחורות או יצוא סחורות ללא
רשיון ומצד שני, על יבוא סחורות או יצוא סחורות מהארץ לארץ או יב
בזמן מלחמה, או שקיים חשש לכך. הוועדה מצאה לנכון להגביל את הסמכות
רק למקרה של עבירה, שהובאו או הוצאו סחורות ללא רשיון, אבל לא לגבי
סחורות שקיים חשש שהן מובאות או מוצאות לארץ או יב. מר קיסרון קיבל

ועדת הכלכלה
12.2.52

מא/ד

עליו לברר את הענין עם משרד המספחים, והנה התשובה שקיבלנו:

"בישיבה מיום ג' בשבט החליטה ועדת המסנה לתקן את האצת החוק הנ"ל על-ידי ביצוע סמכותו של הסר לכפר על עבירות. סמכות זו לא תינתן לגבי עבירות הקשורות במסחר עם האויב. אחרי עיון נוסף בהצעת החוק נהדרר לי, שצמצום כזה קיים כבר לפי ההצעה המקומית. הוראות מסוימות של החוק הנידון דנות בעבירות נגד פקודת המסכונות לעניני יבוא, יצוא ומכס (הגנה), וכן בעבירות נגד מסחר עם האויב. ואילו סעיף 11 המסמיק את הסר לכפר על עבירות אינו חל על עבירה של מסחר עם האויב, אלא מוגבל על עבירות נגד המדינה בלבד. יוצא מזה, כי אין כל צורך בכל תיקון לחוק הטובא."

י. קיסרון:

אין לי להוסיף הרבה, אני רק צריך לבקש את סליחת ועדת המסנה, שלא עמדתי על נקודה זו, אבל לא אני טיפלתי בעיבוד החוק. כאשר עיינתי בחוק הוברר לי, שנוסח החוק ברור ואינו מסתמך לסתי פנים, היינו: ישנם סעיפים מסוימים שונים ביבוא נגד הוראות טורמליות, וגם ביצוא בדבר מסחר עם האויב. בעצם סעיף 11 מסמיק את הסר לכפר על עבירות שונות אך ורק בעבירות נגד מתן רשיון ליבוא ויצוא, ואינו עוסק זאת לגבי מסחר עם האויב.

ש. פרלסטיין:

לי נראה שהענין אינו כך. לדעתי צריך להיות סעיף מסנה שיוציא את הסמכות לכפר על עבירות בכופר כסף, במקרה של חסד שהסחורות היו מיועדות לארץ אויב.

ב. אבניאל:

יש לי רושם ששמענו את הדברים, ואם יש צורך בוויכוח נעשה זאת לא בנוכחות כל המוזמנים לנושא השני.

י. קיסרון:

פקודה זו אינה דנה כלל ואינה מכשילה הוראות על מסחר עם האויב, אלא שבסעיפים מסוימים נותנת סמכות במקרה של עבירות על חוק המסחר עם האויב, אך ורק במקרה שזה נאסר בפירוש. אני מוסר את ההודעה ביודעי שאני אחראי לה מהמעשים המספטיים.

ב. אבניאל:

אני חושב שאפשר לקבל את דברי מר קיסרון ביחוד כשהוא אומר שזה על אחריותו.

היו"ר מ. בנטוב:

לי נראה שתשובה זו מספקת ואנו יכולים לאשר את החוק.

מ. וילנר:

בתור חבר ועדת המסנה עוררתי את הבעיה הזו, ועד היום איני מבין מדוע אי אפשר להכניס פסקה מיוחדת בענין המסחר עם האויב.

היו"ר מ. בנטוב:

היות והתעוררה בעיה מיוחדת, אני מציע להעביר את החוק לוועדת מסנה, וביום חמישי בראשית הישיבה נתן אישור פורמלי לחוק זה.

אנו עוברים לסדר היום - דיון בשאלת

"כרמל בוטתן".

רשות הדיבור לשר החקלאות.

שר החקלאות - ל. אשכול:

ביקשנו להתייעץ איתכם בשאלת שיווק התוצרת החקלאית של היצרן הערבי. ראונה של זה של בענין זה ברור - שלא אהלה כל הבדל בתורה בין היצרן החקלאי היהודי ובין היצרן החקלאי הערבי. על בסיס זה קיים הסידור שלנו, אבל מכיוון שכל פעם מופיעות שאלות, חשבנו להוביל שמוע את ועדת הכלכלה, להתייעץ איתה. הסדר הקיים הוא, שיסנה חברה אחת המרכזת, המובילה ומטווקת על-ידי יצרני פונעים - כך נראה לי - את המפסדות, שהיתה פשוטה מאוד, שכל יצרן יעשה בתוצרתו מה שהוא רוצה. דבר זה לא יתכן בתקופה של קיצוב ופיקוח, כי יש לי הרגשה שחלק גדול מהתוצרת יזרוק לטוב השחור. חושבני שאין זה נעלה מכם, ואין לי כל ענין להסתיר זאת, כי קשה לארגן במאה אחוז גם בסטור היהודי, שכל תוצרתו נמצאת בפיקוח, שתגיע לטוב המאורגן. לא אכנס בהסברות מדוע אני חושב, שעוד יותר קשה לעשות זאת בישוב הערבי, כי בו חסר בכל-זאת ההרגל והארגון שקיימים בישוב היהודי במסך עשרות בשנים. הרוב המכריע של היצרנים החקלאיים היהודיים מאורגן שנים רבות בארגונים ובמוסדות מסויקים שלו. סקטור זה של היצרנים הערביים מצבו כשטח זה הוא הפוך, על-כל-פנים הוא רק מתחיל בצעדים הראשונים לארגון, ואם אנו רוצים לארגן אותו - ובדאי שאנו רוצים - יבנו יכולים להגיד, שכל אחד יעשה בתוצרת כישר בעיניו, כי זה מראש אומר שהתוצרת רובה ככולה תזרוק לטוב השחור, דבר שבדאי אינו לטובת האוכלוסיה כולה במצבנו הנוכחי. מה שאנו דורשים מתושבי הסרינה בישוב החדש של עולים חדשים בכל מקום ומקום, אנו בדאי צריכים לדרוש מכולם.

לשם כך בנה ההצעה להקים זרוע מסווקת שמסתתפת בה כל מי שיש לו יד ורגל בענין זה, ובהנהלה מסתתפת בראש וראשונה : ב- 31% נציגי הערבים. יכולים לשאול: איך אתם מגיעים לנציגי הערבים, ועל כך אני עונה: יש לנו עכשיו במסדר החקלאות מים מיוחד, מר מור היושב פה, שתפקידו לעזור למסדר החקלאות בעולותיו במסטור הערבי, ויתכן שיעלה גידיו במסך זמן קצר להביא לכך, שנוכל להכניס את כל הכפרים שבאים בחשבון כנציגים בהנהלת החברה. אתם טכנים שאין זה מן הדברים המפורשים שהערבים יקבעו את הנציגים שלהם שיהיו בהנהלת החברה. ודאי ובדאי אנו עושים מאמצים ורוצים לעשות מאמצים לפתח פיתוח אמת את הקואופרציה בכפר הערבי. איני רוצה להטלות את עצמי ואת יושבי הכפרים שזה ניתן להיעשות במהרה. ואם יהיה הכרח, לרגלי בנין המספחות והיחסים בכפר אחד, להקים יותר קואופרטיב אחד בכפר אחד, נעשה זאת ובלנד שנארגן את היצרנים באגודה שיתופית, ואז כמובן, אין קל שזה לכנס את האגודות השיתופיות במקובל וכנהוג, שהן תקבענה את הנציגים שלהם. איני יכול לוטר שכיום הנציגות מושלמת, שהיא נבחרה על-ידי היצרנים כולם.

לנציגי הערבים מסתתפת בהנהלת החברה - תרובה - ב- 31%, ספי - ב- 24%, טנא - 3%, עמיר - 2%, לשכת המסחר בירושלי 3%, לשכת המסחר בתל-אביב - 4,2%, לשכת המסחר בחיפה - 3,5%, על-ידי כך אתם רואים שמצד אחד מרובזים פה כל אלה העוסקים בשיווק ירקות, ומצד שני לשכות המסחר שהן יכולות להיות "הכתוב השלישי" המכריע. אנו רוצים עכשיו, שאיש של מסדר החקלאות - שיהיה מר מור - ישתתף בהנהלת החברה למען אפשר פיקוח ושמירה על העניינים, שהחברה צריכה לעסוק בהם, על אותם יסודות שאנו קובעים.

חברה זו בדרך-כלל - ונדמה לי, שביחס לכך מתפרסמות אינפורמציות בלתי נכונות ואותם צריך לעקור מן הסדר - אינה יכולה לקבל יותר אלא מה שעולות לה הוצאות הריכוז, הוצאות ההובלה והוצאת המכירה.

שר החקלאות ל. אשכול:

אין זו חברה של דווחים; היא בנויה על הפרינציפ של "תנובה". קומיסיון יש לחברה הזאת רק לכיסוי ההוצאות. אלה שמסתמכים בחברה הזאת אינם מקבלים את הירקות מהחברה הזאת שאפשר היה לחסוד שיכולה להיות קבוצה. חברה זו היא זרוע לשירות הענין כמו שתנובה מסרת את היטובי שלה, אבל תנובה בעיטה מוכרת את הירקות והחברה הזאת רק מרכזת את התוצרת ומביאה אותה לשוק.

מסרתי קודם שהסחיר בעד התוצרת לסוה לכל היצרנים ואינו קשור בזה עם הירקות באים מסייבה או מדגניה.

חשבנו על כך ואנו חושבים עד היום, שמסחיר הזה בשביל התוצרת הערבית הוא סחיר מלאכותי מוגדל, כי הוצאות הייצור של היצרן הערבי קטנות מאוד של הייצור היהודי, יש חלק גדול של ירקות בעל בטט הערבי, שבטט היהודי אינם, לא בעלמם מעינינו גם היכולת הגדלה של החלקאי הערבי במסך שנים לעומת החלקאי החדש, שאנו מתחילים רק עכשיו ליטב. אולם אנו אמרנו, כי אנו רוצים שהתסורה תהיה שווה. ובהתחשב עם זה, יש עוד הרבה לפתח את הטט הערבי ואת מסקו של היצרן הערבי, וכדי להגדיל את התפוקה יש להפוך טטחי בעל לטטחי הטקאה ויש להכניס עוד שיפורים רבים. אם תכנסו לכפר ערבי ותראו לעשות איזו פעולה של פיתוח, הרי אחד רוצה וחסני אינו רוצה. על כן אמרנו, שסן הראוי יהיה, מן התסורה ברוטו מסוף להוצאות עצריר לשלם בעד ההובלה, אריזה וקומיסיון, יוקפא אחוז מסויים 10-15% שירשם וייטצא בידי המטסלה, יירשם לזכותו של אותו כפר, או לזכות אותה אגודה שבכפר, ואם באותו כפר ישנן 3 אגודות, לזכות כל אגודה ואגודה. שכן זה הנמצא במטסלה ובצדוף הסכום שהמטסלה תקציב יפלוט לשמור בסיס להלוואה ובה לגשת לעבודות פיתוח חקלאיות באותו כפר.

זוהי כל התורה שלנו. אבל לעתים נראה לנו, שאולי הדבר אינו ידוע לכולם, ועל כן החלטנו להביא את הדבר לפניכם ולשמוע את חוות דעתכם עליו.

טבן שר החקלאות י. אפרתי:

אני רוצה להוסיף כמה פרטים. נכון

סמה שהיה קיים היום לא היה קיים

לפני שלוש שנים. עם קום המדינה הגליל העליון היה פתוח בפני המטולט-לא, וטט התחילה מכירת התוצרת הערבית על ידי הקואופרטיבים, וקמו במסך הזמן 18 קואופרטיבים ממורגנים בחברה הנקראת "סיווק היבול בגליל" והם עסקו במכירת התוצרת הערבית. במטולט, היות והיה בו מטסל צבאי נמסר סיווק התוצרת הערבית לחברת שפי - מספר סוחרים שקיבלו עליהם בפיקוח מטסלתי לשווק את התוצרת הערבית, באותם התנאים שדיבר עליהם שר החקלאות, קומיסיון בעד הסיווק. מסך השמן התברר לנו, שדעת הקהל היתה נגד החברה הזאת בטענה, שזו איננה חברה ציבורית, על כן חייסנו דרך כיצד להפוך אותה לחברה ציבורית. אני רוצה להגיד שתנובה בטנה הראשונה לא רצתה להיכנס לבעיה הזו, היא טענה, שהיא מסווקת את תוצרת חבריה בלבד. אבל תחת לחץ המטסלה ותחת לחץ הענינים גם תנובה הבינה שלא תוכל לעמוד מן הצד, כי ענין ארגון מכירת התוצרת הערבית, אינו רק ענין ערבי, אלא בכלל בעיה של סיווק מרוכז ומאורגן, ואם במקום אחד יהיה הפקר זה מוכרח להפיע על מקומות אחרים, וכך המפענו על תנובה וגם על חברות אחרות וכולן נכנסו לבעיה זו של הסיווק. פצינו לחברות מסווקות "טנא", "אמיר" והסוחרים הפרטיים, ואמרנו להם שיתארגנו בחברה שתטפל בתוצרת הערבית עד אשר הערבים יתארגנו כקואופרטיבים ויוכלו בעצמם לשווק את תוצרתם. הענין אינו קשור ברווחים. אני רוצה לציין, כי רבים הסוחרים שהצענו להם להיכנס לחברה, אבל הם לא הסכימו, כי היה תנאי שמי שמרכז את התוצרת אינו רשאי בעצמו לטכור את התוצרת. ועל כן סוחרים רבים בחרו לקנות ירקות מאת החברה המסווקת ועל ידי כך להרויח יותר מאשר להיכנס לחברה ולהמסיר את הזכות הזאת.

חברה זו מבוססת על בסיס של הוצאות השיווק ולא יותר, בדיוק כמו תנובה. בחברה זו הכנסנו הפעם שינוי, שמיוצגים בה גם בלגים ערבי. בא-כוח חברת השיווק היבול בגליל, כי שם היתה אפשרות יותר ציבורית לבחור את באי הכוח שלהם על ידי הקואופרטיבים. החברה כוללת את כל הארץ פרט לנגב. הכנסנו גם את בא-כוח המטולס, אם כי לא מצאנו במטולס את הדרך של בחירה יותר דמוקרטית מאשר מינוי. במסך הזמן אנו מספרים ומתקנים את המצב. בזמן האחרון הכנסו 6 ערבים להנהלה, שנים מהם נסחרו במטולס על ידי 11 כפרים המסווקים את התוצרת, וחם יהיו בעלי המניות בחברה הזאת. אנו מסתדלי עד כמה שאפשר לסתף את הציבור הערבי בסכחה הזאת, עד אשר יקומו הקואופרטיבים שיוכלו לסתף את בזה בעצמם.

נכון סמטעוררות בעיות לגבי הסקטור טעדיין אינו רגיל לשיווק מאורגן, כמו בעית המחירים. הם אינם יכולים להטלים עם כך שיטתן הוצאות בגובה של 25%; ישנה עוד בעיה - מתי מסלמים להם. כלפי ההתייבות החדשה אצלנו הנהגנו מנהג אחר, ואנו מסלמים להם בטקס-פחות 25%. ביחס לערבים - וגם זאת סיכמנו לפני זמן קצר - אנו מסלמים להם בעד התוצרת במקום, אותו סכום שהלמא צריך לקבל, וכעבור חודש יקבל את הסכום הסופי. אני חושב שדבר זה חשוב מאוד לארגון התוצרת החקלאית בכלל, אבל לא פחות חשוב לארגון התוצרת הערבית. עיקר התוצרת הערבית הם ירקות סמוצאים לשוק בעונה קצרה מאוד, 3-4 חדשים. הערבים עדיין אינם מגדלים ירקות בהסקאה אלא רק גידולי בר. אם לא נארגן את הדבר במסך 3 חדשים, יציפו את השוק, והתוצרת תימכר במחירים זולים מאוד, כי הם יהיו האחרונים בשוק או שיהיו סנוצלים על ידי גורמים שונים, גם על ידי הערבים וגם על ידי חברות שונות וסוחרים יהודים. ארגון זה הכרחי וחיוני למסק הערבי. אנו מדברים בעיקר על ירקות, כי החלב והביצים עדיין אינם תופסים כל מקום במכירה. גם לתוצרת היהודית ישנה סכנה, שב-3 החדשים אנו עלולים להכטיל את כל הגידולים באשר תהיה לתודת המחירים לסטה מהוצאות היצור, ודבר זה לא יעודד את היהודים לגדל ירקות בטנה הבאה.

אנו רואים כרגע פחיובי והכרח להקים חברה אחידה, שבה יהיו מיוצגים מכסיסום של ערבים, טחון סגמה לעודד קואופרטיבים ערביים עד כמה שאפשר יותר, שבמסך העמן יוכלו לקבל עליהם את כל העניינים בפיקוח מסטלתי ובהתפתות גורמים מסווקים ציבוריים אחרים.

במסך הזמן הורדנו אחוזים מסויימים לשם פיתוח הכפר הערבי, ועלי לציין שריכזנו סכום כסף שעומד לשירות המטולס, כ-150 אלף לירות, שאנו רוצים להטקיע אותו בפיתוח מפעלי הסקאה במטולס, וקיימת תכנית של סידור הסקאה ל-30 אלף דונם. אם כן, כספם זה מיועד למטרות שלהם, ומסמך אחר הגורמים להגדלת הכסף ביותר לפיתוח.

אנו רוצים גם כאן לשנות מטהו, שהכסף הצטרף מהעודפים לא יימסך לכלל הערבים, אלא רק לחקלאים באותו כפר ויירטם לזכותם במטלה, כדי שתהיה להם הרגשה שהכסף הולך לאותו כפר. אולם כפי שאמר כבר שר החקלאות לא יתכן לא להוריד אחוזים מסויימים לפשתוח, כי זה כסף שיצטבר באיזה שהוא מקום ללא כל מטרה.

אנו כבר התחלנו בקידוחים בכפר טירה, ומחוץ לזה אנו כבר מסטיכים בקידוחים בכמה כפרים אחרים על חשבון הכסף הזה. כך שאנו רואים בזה תועלת חיונית לארץ ולערבים. אנו הלינו רוצים שוועדה זו תסכם את ההעניין אחת ולתמיד, ולא נימצא במצב שבכל פעם נכאלות אלות גוררות לאי בעיסות. היינו רוצים לשמוע את חוות דעת ועדת הכלכלה בעניין זה.

ועדת הכלכלה
12.2.1952

קא/אט

היו"ר מ. בנטוב:

אנו עוברים לשאלות: ברצוני לשאול
כמה שאלות.

(א) מסדו לי שיטתם הפרטים באחוזים
בין כפרים שונים ובין אזורים שונים, האם זה נכון, ואם זה נכון מה
יסוד ההפרטים האלה?

(ב) מדוע מסתמכות בחברה זו חברות
סיווק אחרות? מדוע אין חברה מיוחדת בסביל סיווק זה?

(ג) למי מוכרת החברה את הירקות?

(ד) מה צורת השיווק של התוצרת היהודית
במקרים דומים? מה בענין תחנות הריכוז, שביחס אליהן היו פעם הצעות
מסויימות?

י. ספיר:
האם הסדר זה מחייב את כל היצרנים
באותו מקום, ואם כן - מהו הבסיס
החוקי של הסדר כזה שאינו קיים בשום מקום אחר?

ב. אבניאל:
לדעתי אחת המטרות העיקריות צריכה
להיות - הגדלת הייצור מלבד ריכוז,
פיקוח וקיצוב. אם כך, אני רוצה לומר שלא רק שאזרחי ישראל ערביים
לא יאמינו שטנא, תחביבה ושפי יכנסו לענין רק לשם סמים, אלא אני בעצמי
אינני מאמין בכך, ואני בכל זאת רוצה לדעת מה מממך מתחת לזה, מה
ענין של טנא, תחביבה ושפי להכנס לדבר מבלי לקבל שום דבר ולהתחייב
על כך, שהם מוותרים על חלקם בסיווק?

האם יש למסדר החקלאות מושג כמה
ירקות נותנת החקלאות הערבית הזאת, ומה היא צכפצת, לפי התכנית המרובה של
מסדר החקלאות לקבל על ידי המסדר החדש?

מ. חזני:
עוד לא קבלתי מושג ברור מה הם
דרכי הסיווק, כי זו חברה לריכוז
התוצרת הערבית המורכבת מגופים אלה ואלה, אבל ברצוני לדעת כיצד היא
מסווק את התוצרת.

האם סידור זה מלווה פעולת הסברה
מתאימה בכפר הערבי?

ט. בז'רנו:
מהו האחוז שחברה זו מקבלת?

שמעתי כי נוסף לאחוז הזה הם מפרשים
אחוז מסויים - 2 או 3 אחוז - ~~למכין בא-כוח של החברה בכפר הערבי.~~
הייתי רוצה לדעת מה זה, לשם מה זה וכמה זה.

ז. לביא:
אני מבין שתחביבה שנוצרה על ידי
המסקים אינה צריכה להרויח, והיא אינה
מרויחה אלא לוקחת אחוזים לכיסוי ההוצאות. אולם אינני מבין כיצד פועלת
חברה זו ללא כל רווח.

ד. פלדמן:

מה אחוז התוצרת הערבית מכלל
התוצרת החקלאית בארץ?

ו. פרלשטיין:

מהו ההון החוזר של החברה, ומהו
המחזור?

מ. וילנר:

(א) כיצד מורכבת חברת השיווק בגליל,
שכוללת עכשיו גם את המסולס? האם
מבין הוא שיש טוב של קואופרטיבים שאינם מיוצגים בכלל בחברה?

(ב) האם ידועים לשר ולסגנו מקרים
שהמסל הצבאי התערב נגד הקמת קואופרטיבים מסוג מסויים, למשל:
בכפר עסי?

(ג) האם אין המסללה חוטבת, שעצם
קיום המסל הצבאי אינו מטמט גורם הפלייה לגבי אפשרות שיווק
התוצרת באופן חופשי לגמרי, לפי מחירים רשמיים ובפיקוח?

(ד) האם מקפידים אחוזים מסחיר התוצרת
החקלאית היהודית? מדוע לדאוג רק לפלח הערבי, מדוע לא בדאג
לפיתוח המסך היהודי, אם זה לסט פיתוח?

(ה) האם הערבים מסווקים את תוצרתם
על ידי חברה זו מתוך רצונם החופשי, או על ידי כך שהמסללה הכריחה
אותם לכך?

א. כהן:

מה פירוש "תמורה שווה"?

שר החקלאות ל. אשכול:

פשוטו כמשמעו.

א. כהן:

מאין באים האחוזים להקפאה?

שר החקלאות ל. אשכול:

מהמחיר השווה.

ג. סועדי:

האם החקלאי היהודי מוכרח לסווק את
תוצרתו על ידי חברה שאינה רוצה בה?

סגן שר החקלאות י. אפרתי:

אינני רוצה לנגוע במסל הצבאי, אינני
ידוע אם זה שייך למסדר החקלאות.

ברצוני לענות לכמה שאלות מעשיות.

ביחס למחיר השווה, היה ויכוח אם

צריך לשלם בעד התוצרת הערבית אותו מחיר שמסלמים בעד התוצרת
היהודית, והיו שמענו שהוצאות היצור של הערבים יותר נמוכות,
ועל כן צריך לשלם להם פחות. אנו אומרים בפירוש: מחיר שווה.

אשר לשאלה, אם זה מספיק על היצור,

למשל מספרים, שבמסך 3 שנים אלו ריכוזנו 26 אלף טון תוצרת מהמסולס.
אני לקחתי בחשבון את הסנה החולפת, שהיתה שנת בצורת. בסנה זו יש
לנו סיכויים לקבל 25 אלף טון ירקות ופירות. זאת אומרת, ששטחי
הירקות גדלים למרות שהטבק מתפתח במטעים גדולים ומתחרה בירקות.

התוצרת הערבית מהווה 20% מכלל התוצרת. אבל רוב התוצרת מרוכז ב-3 חרשים, וב-3 חרשים אלה אחוז גבוה יותר.

ביחס ל-3%, ידוע שלוקחים 3% לריכוז מקומי. גם תבונה מסלמת הוצאות ריכוז במקום, כי אחרת זה לא יתכן. ישנן הוצאות ריכוז בתוך הכפר גם בכפר נהלל וגם בכפר יחזקאל.

י. סור:

את ה-3% מורידים לפי בקשתם של אנשי הכפרים להוצאות כלליות של הכפר. אין לזה כל קשר עם שיווק התוצרת. זהו סעיף שלם המנוצל לעניינים האינדיבידואליים של הכפר.

היו"ר מ. בנטוב:

אני מבין שהמטרה לרכז המקומי אינו בא על חשבון אחוזים נוספים, אלא

כלול באחוזים הכלליים.

שר החקלאות ל. אשכול: כן.

מ. כסיס:

המטרה מורידה מהמכס הכללי אחוזים אלה, וזה היה על פי בקשת הקואופרטיבים הערבים במקום הבדלי המחירים שהמטרה רצתה להקפיד בכל מקום, בתנאי שמכס זה ייסצא בקרן של כל כפר לחוד. עד כה זה לא נעשה.

סגן שר החקלאות י. אפרתי: ביחס לאינטרסים של החברות, אני מודיע

שמחוק ההוצאות לא נשאר להן שום דבר, וכל זה נמצא בפיקוח מסלתי. בזמן שניהלנו מוס"ם על שיתוף כל החברות הללו, החברות לא היו כל כך מעוניינות באחוזים רבים. אני מודיע, ששנא ואסיר לא עמדו על כך שהם רוצים 3% או 2%. אנו דרשנו שהם ישתתפו בחברה והם הצטרפו לחברה, וזה נעשה מתוך גישה ציבורית. גם הסוחרים קיבלו על עצמם להיות שותפים בחברה הזאת ללא סל רווח.

הון החברה הוא באמת קטן, כמעט שאין כל הון, ואנו חייבים לתת הלוואה לחברה, היא זקוקה לכסף רב, אם תקחו בחשבון שהיום הכנת הארצות עולה במכס עצום. השותפות של האחוזים מתבטאת בהנהלה. עכשיו החלטנו להוסיף עוד בא כוח אחד של הערבים.

3% אינם סייכים לשיווק, זאת צריך

לשאול את אנשי המסל הצבאי.

שאלו אם ישנם הפרטים בין כפרים סובבים. עד קום החברה הזאת פעלה חברת שפי דק במשולש. לפני קום החברה הזאת היו הפרטים בין המשולש לגליל העליון, כעת זה מתבטל כבר, ואחוז מורידים טוה לכולם.

השיווק הוא פשוט מאוד: במקום ישנם

רכוזים המרכזים את הירקות. חברה זו מוכרת את הירקות בשוק הירקות בתל/אביב לטיטובאים. לא יותר מזה. ישנה גם בעיה של התעשייה, אבל זוהי בעיה צודקת. אם יהיו לנו מחירי מינימום, ואנו חושבים על כסירי מינימום לירקות, טבעי הדבר שהחברה הזאת תסלם מחירי מינימום לעובדים.

ועדת הכלכלה
12.2.1952

מא/אט

אשר לריכוז, זה סיך למסדר המסחר והתעסיה. הקיסו עצמו תחנות ריכוז בכל הארץ, וכל אחת צריכה להסציא את התוצרת שלו לתחנת הריכוז. נכון שהוא יכול לבחור באחת מתחנות הריכוז שהוא רוצה. עד עכשיו הוקמו 700 תחנות ריכוז בארץ. איננו רוצים שכל מי שיש ברצונו להקים תחנת ריכוז יעשה זאת, ומטעם כך ראינו צורך בהקמת חברה אחת מאורגנת בשיתוף עם הערבים.

אשר לצד הווקעי, אין כל חוק, אבל יתכן צו ריכוז כמו שיטנו לגבי כל תחנות הריכוז. אפשר להוציא צו שהכפר הזה חייב להסציא את התוצרת שלו לתחנת ריכוז מסויימת.

היו"ר מ. בנטוב: מי פותח את תחנות הריכוז?

מנ. שר החקלאות י. אפרתי: קואופרטיבים או ארגוני מוחרים פרטיים. אנו ארגנו מספר מוחרים פרטיים באופן מצומצם, כדי שלא תהיינה תחנות ריכוז בלי סוף.

שר החקלאות ל. אשכול: אין לי הרבה מה להוסיף. ברצוני רק לומר שהכוונה היא, כי כאשר חברה תפעל לא יהיו הפסדים. הכוונה היא שיהיה מנהג אחד, חוק אחד וסדר אחד לכולם. לחברות אלה אין ענין של רווחים פרטיים בענין הזה. אנו רוצים שבחברה זאת יטב נציג שלנו שידע מה נעשה עם כדיוק.

ביחס לפעולת ההטברה, אין ספק שאנו רוצים להקדיש לכך תשומת לב, ואמרתם זאת גם בכנסת. אנו רוצים לעשות כל מה שאפשר לעשות בכדי לפתח קואופרטיבים. כסובן שזה מלווה בפעולת הטברה.

אינני מוסמך לענות לשאלותיו של חבר הכנסת וילנר בקשר למסלל הצנאי. בתנאים הקיימים ברצוננו שהיצרן יקבל תמורת תוצרתו אותה תמורה שמגיעה לו, ואשר מקבל שכנו בנהלל, וברצוננו לשמור עד כמה שאפשר שלא תסתכן התוצרת לשוק השחור ולא יהיה ניצול לרעה בין המסווקים והיצרנים. לנו נראה שבחרנו בדרך הטובה. אנו מסתפים בחברה גורמים ציבוריים. לפני כשבועיים באו אנשי בוסתן הכרמל ואמרו כי יש להם צורך בעשרות אלפי לירות להכנת ארגונים. תנובה אגרה לה הון גדול על ידי כך שהורידה במסך עשרות שנים מיל אחד, ובזה היא בונה מחלבות, מחסני קירור, קונה ציוד ומכינה ארגונים. כספנו אלינו נציגי בוסתן הכרמל ביחס לארגונים אחרים, שיתכן שמהכספים שמוקפאים נקציב סכום מסויים לקניית ארגונים במקום לנהוג בדרך שניה, לבקש מכל יצרן כסף לארגונים, שבלאו הכי לא ימנו לפני קטיף הירקות. הכסף המוקפא הוא כסף המסרת את בעליו ולא מישהו אחר. אנו חשבנו וחושבים, כי זוהי הדרך הטובה ביותר. בודאי, יכולים לבוא שכלולים וטיפורים, אנו מבורים כי זה לטובת היצרן ולטובת השוק כולו. אולם כל זה טעון הסדר רב. אנו רוצים לארגן עכשיו קרן רצינית מאוד שתבטיח את עונת הספל. אנו רוצים להוציא את הירקות מהאורזיות שיטנה בעונתיות, כי מכך סובלת האוכלוסיה כולה. אינני מסמין בהפקרות, שלא יהיה כל פיקוח. אבל גם בתקופה שלא יהיה פיקוח, בכדי שלא נעמוד בפני הפתעות שלא יהיו ירקות, אריך להבטיח את הדבר.

לנו נראת דרך זו כדרך טובה, אם כי פה ושם יש צורך בתיקונים, ואנו רוצים לשמוע את דעתכם בענין זה.

12.2.1952

י. פלמון: ביחס ל-3%, הרי הם נקבעו לפי האינציאטיבה של התושבים במקום. איש לא קפה עליהם ודומני שלא בכל מקום משלמים את ה-3%. זו היתה אינציאטיבה של אנשי המקום שפנו לממשל הצבאי, והוא ראה שאמנם הם מייצגים את התושבים פחות או יותר, הוא אישר את בקשתם להוריד 3%. לאחר שהורידו את ה-3%, כל הוצאה והוצאה צריכה לקבל את אישורו של המושל הצבאי. הכסף אינו נמצא בידי אנשי המקום.

ועתה אנו נכנסים לד' יו.

י. ספיר:
אינני רוצה להאשים את עצמי שאינני
מכיר את הווי של הכפר הערבי של
אתמול ושל היום, ואם ברצוני לנגוע בכמה בעיות, הרי זה לא מתוך
חוסר ידיעת הענין אלא במידה ידועה מתוך ידיעת הענין. ברצוני
לנגוע בכמה עקרונות ולא רק בצד הטכני, ודווקא בנוכחות חברי
הוועדה הערבים.

אני רוצה להבחין בבעיה זו כמה בעיות.
אנני רוצה לדון בה כבעיה פוליטית ובטחונית, אלא רק מתוך אספקט
של הצד האזרחי שבדבר והצד המטסקי.

להתענין במצב השיווק והמחירים של התוצרת הערבית הבאים מסתי
רמות חיים טובות, ואינני רוצה להסס והייתי מביע את דעתי
בגלויות, שאם למסק מסויים צפויה סכנה של מחירים גולים, הרי
בדיוק כמו שיש מכשיר חברתי מגן, ועיקר ההגנה אינה נגד
היצרן אלא בעד היצרן היותר יקר, אם זהו המצב לא הייתי מהסס
לוטר, שזוהי תכנית כדי למנוע את ההרס של המסק החקלאי הכללי.

אֵינֶנִּי מִתְעַלֵּם מִהַצֹּרֶךְ לַעֲשׂוֹת הַחֲמִיץ
פְּעוּלוֹת מְתוֹכְנָנוֹת וּמְאֻרְגָּנוֹת לְהַעֲלִאת רֹמֶם הַחַיִּים שֶׁל הַחֶלֶק הָעָרְבִי
שֶׁל בֵּיטוֹב הַחֻקְלָאִי, כִּי אֵנֶנִּי סָבוֹר שֶׁלְּאֹדֶרֶךְ יָסִים יֵשׁ בְּזֶה מְשׁוֹם
תּוֹעֵלַת גַּם כִּלְכָּלִית וְגַם לִסְדִּינָה אִם נִתְמִיד לְקִיּוּם שְׂתִי רְסוּת חַיִּים.
אֲנִי מְדַבֵּר בְּעִיקָר עַל הַצֹּר הַמְּסָקִי. אֲנִי מֵבִיחַ כִּהְנַחַת יִסוֹר, שְׂכָדִי
לַעֲשׂוֹת זֹאת, אֵין הַכֹּפֶר הָעָרְבִי הַיּוֹם מִכֵּן עֲדִיין אִם מִכִּסֵּר הַכִּנָּה
נִפְסִית אוֹ הַבְּנִיתִית, אִם כִּי אֵינֶנִּי מִתְעַלֵּם מִהַעֲוֹבָה ^{הַחֲמִיץ} הַחֲמִיץ
לְהַסְכֵּרָה הַחֲבֵרִיתִית, הַפּוֹלִיטִית וְהַכִּלְכָּלִית ^{הַחֲמִיץ} הַחֲמִיץ הַכֹּפֶר הָעָרְבִי אוֹלִי
הַיּוֹדוֹת לִסְדִּינָת-יִשְׂרָאֵל, עֲלֵתָה הָרַבָּה בַּהֲסוּוּאָה לִמֵּת שֶׁהִיָּה לִפְנֵי שְׁנֵים
עַל יִסוֹר הַנַּחֲוֹת אֱלוֹ אֲנִי רוֹצֵה לְבַחֵן מִה אֲנִי מְסִיגִים בְּעִנִּין זֶה.

קודם כל מבחינת הארגון של הסיווק.
מתברר כי הבסיס, עם החוקי או המעסי של החברה, אלו הן תחנות
הריכוז, ומבחינה סידורית הן מטלאות את סרביית התפקידים שאנו
רוצים להטיל על החברה הזאת. מה אנו רוצים להטיץ? - מצד אחד
מביעת נזילת התוצרת לטוֹך השחור, ומצד שני, בתקופות מסוימות,
מביעת הצפת התוצרת לשווקים בצורה אנרכית. מטרד וחקלאות קבע
לא רק לגבי טטח זה, לגבי כל הטטחים בארץ, תחנות ריכוז. זאת
אומרת, כי מבחינת המבנה אין שום אפשרות שכמות זו או אחרת
תחדור לשווקים שלא באמצעות התחנה הנמצאת בפיקוחו של המפקח על
המזונות, והיא צריכה להעביר את הירקות האלה לכל מקום בארץ
לפי הוראות ובאמצעות המשווקים המצומצמים, שיש עליהם פיקוח
במידה מספקת כדי לכוון את התוצרת גם בזמן מחסור וגם בטמן שפע.
יוצא אפוא, שאם המטרדע היא להסתלט על התוצרת הזאת טטעם
האינטרסים של הצרכנים, הרי התחנות עושות זאת במלוא טובן הסלה,
וכל מסגרת נוספת לתחנות היא מיותרת לגמרי, בעיקר כסטתברר, שאם
קיימות תחנות ריכוז, או צריכות להיות קיימות, המטעג הזה של
החברה טטטט פה רק איש מן צורה, טענתהר של החקלאים הערבים

ועדת הכלכלה

12.2.1952

מא/מא

איןנו יוצא בזה שום פתרון, הם רואים בזה כפיה בגר רצונם. בשטח זה איננו רואים החברה עושה או מנסה משהו.

מתעוררות האלות מכניות, מאין יקחו מרגזים? אם כן, התחנה הרי פועלת באמצעות צנורות מסויימים, ואין שום מניעה מאיזו חברה, שבנויה על ידי החקלאים עצמם לייצר הכל להסתדר עם איזה גורם שהיא רוצה, גם אם תנועה זו תהיה לספק את כל מכשירי השיווק מאין בכוחה ליצור בתפקידה כתחנה. התחנה לפי החוק הזה אינה בבעלות היצרנים עצמם שבאותו אזור. הבעלות על התחנה יכולה להיות רק בידי היצרנים ובוצונם הם. אין שום אפשרות שחברה זאת תבוא ותאסר שהיא הופכת להיות תחנה. מבחינה זו התחנה יכולה למלא את כל התפקידים שאנו רוצים בהם, כדי להעביר את התוצרת לצרכנים בצורה מאורגנת ותחת פיקוח מלא. אם הפחד הוא מפני הסתננות התוצרת לשוק החופשי, הרי אם בשטח הערבי ישנו תחנות, אין שום תנאים מיוחדים שמקלים על העברת תוצרת לשוק החופשי מאשר באיזה אזור יהודי אחר. הכוונה של התכנית, ומטרתו של כל הסידור הזה היא לא רק לארגן את השיווק של התוצרת. התחנה הזאת יכולה לכוון את בעית המחירים החדשים, והיצרן הפרטי או כל יצרן היצרנים, קובעים את המחירים בשוק באמצעות התחנה, ובמידה אפשר לקבוע את המחיר, הוא נקבע על ידם. אפשר על ידי התחנה לקבוע, שהמחיר בשוק יהיה אחיד ולא תהיה תבונה של שתי רמות מחירים, שאחת יכולה להוריד את המחירים ולסכן את האפשרות של יצור התוצרת החקלאית.

אם הצד השני של הסכום, אוסרים עוד לאורך ימים חובה על הסדינה להרים את הרטה וסקצועית, הכלכלית כי של האוכלוסיה הנמצאת בשטחים אלה. השאלה - איך לעשות זאת? אני גורס, שהשליה הזאת היא שיטה שלא תסוג את מטרותה, אלא ההיפך. אני יוצא מנקודת השקפה, והייתי אומר זאת בגלוי: היטוב הערבי החקלאי בארץ, לפי התנאים הקיימים, במידה שהוא יראה תבונה, הוא יכול מתוך סמסמים שלו לחסוך סכומים ניכרים כדי לשפר את מצבו החקלאי, ובזה אני אומר גלוי: הרטה של היטוב היהודי מקלה עליו, מפני שהיא הריטה את מחירי התוצרת לרטה גבוהה שמסאירה להם סרג'ן יותר גדול. הוא בנוי על יסוד של רמת חיים מסויימת, ובמידה שרמת החיים תעלה סרג'ן. סמוכתנו להסביר ליטוב הערבי, שלאורך ימים לא יוכל להסטיך להתקיים בצורה זו על יסוד של מחירים יותר גבוהים. זה מוכרח להביא לידי מסבר מסויים, או לידי צבים בלתי נורטלים של הצטברות כספים בלתי יעילה, ישנו שתי דרכים כדי לקטור את השאלה. אבל בכל הדרכים - ואיננו בא היום לנסח אתזה דבר מסויים - אבל בדבר אחד אצל כופר. שביטוב הערבי יצליח משהו בצורה ל כפיה; התוצאות תהיינה הפוכות, יכול להיות שירוכזו כספים מסויימים, אבל אין לי כל ספק, שאם כוונתנו לחנך את האוכלוסיה הערבית שמעצמה תפתח את עצמה, בזה לא נסיג את המטרה.

אשר ל-15-10 אחוז אלה, מבחינה שזה יכול לשמש רגולטור של המחיר שהשוואת הרטות, הרי ההבדל הוא הרבה יותר גדול, הוצאות היצור שטח הערבי הרבה יותר נמוכות. איזון ההוצאות אינו בא בחשבון אלא על ידי ריכוז קרן לפיתוח. אמר צנור, לצורה של כפיה בגר רצון, איננו מסוכנע שבכל מקום זה יכול להצליח, ואיננו בטוח שזה חוקי, ובמידה שזה לא חוקי ימצא משהו שיורצה לפרוץ את המסגרת על ידי צו מספטי, ואז כל הבנין ייהרס ובמקומו לא נבנו ולא כלום. אני מתנגד לכך שנרכז את האמצע לפתרון הבעיה על ידי מסגרת שאינה מבוססת על רצון טוב או על חוק, ויש פה אלמנט אחר שאני רוצה ליהיה ברור: כל זה מתפרט כהפליה בין האזרח היהודי והאזרח הערבי. אני כופר בזה, שנוכל לבנות משהו על יסוד הנחה כזו שיש בה טעם הפליה.

אני מוכן לבוא אל הציבור הערבי ולהגיד לו גלויות מה מטרתי. אם מידת תבונתם לא הגיעה עד כדי כך שיבינו את האינטרסים שלהם, אני כסדינת-ישראל איננו חייב לעשות דברים שהם בניגוד לפרינציפ של שוויון כדי לעזור לכפר הערבי.

ועדת הכלכלה
12.2.1952

סמ/אט

אני מוכן לחכות ואני סומך על התבונה שלהם.

אני מציע: כל סמך ליצירת קואופרטיבים, כל סמך ליצירת סטגרות מוניציפליות שתאפשרנה באופן חוקי לגבות מסים שיוטלו על חלק מהתוצרת, כדי להשתמש בכספים אלה למטרות של פיתוח. אינני גורס היום לגבי היטוב הערבי אדמיניסטרציה של הברון. אינני סומך בזה. זה יביא תוצאות הפוכות. צריך לעשות סמך ללהופיע בכפר הערבי ולהגיד: אנו מציעים לכם להתארגן בצורות הסתאימות ובצורות הנוחות, כדי שצורות אלה תוכלנה לרכז כספים מרצונם הטוב ויהיו צודקים מבחינה חוקית, ולהשתמש בכספים אלה בהדרכת גורמים מסטליים, אולי תחת פיקוח, אבל לא בצורה זו שבע"ית היום, מבלי לשאול את החקלאים הערבים שסטילים עליהם מטרות, שמבחינה מסקית לא תביא כל תועלת.

מסקים כך אני שולל את כל העניין.
אני סומך שלא בכל מקום יצליח. לעומת זאת אני גורס, שכל מה שאנו רוצים להשיג מבחינה מסקית אפשר להשיג על ידי צורות חוקיות הטוות לכל האוכלוסיה בארץ.

אנו יכולים לארגן באופן שיטתי ובהדרגה סטגרות סתאימות לפיתוח החקלאות הערבית, על ידי הכספים שיחסוך מרצוננו הטוב בהדרכת הסדינה.

ב. מבניאל:
לי נדמה שחוליה זו של החברה הציבורית המסווקת היא בטקרה זה מיותרת. נזקה יהיה רב מתועלתה. ובמקום החברה הזאת אני גורס, דבר שאיננו חביב עלי תמיד, אילו הסטטלה עצמה היתה מנהלת את העניינים, או אילו מסרד החקלאות היה מקים מחלקה מיוחדת לעניין זה.

נקודה שניה, אינני רואה בכך אפשרות של הגדלת היטוב, דבר חשוב מאד מאד, כי אחרי שסר אפרתי סיפר לנו על 25 אלף טון ירקות, לא אטר מה תהיה תכנית הגדלת היצור בשטח הערבי.

נקודה שלישית. אני מחייב לקיחת כסף מהתוצרת הערבית לפיתוח הכפר הערבי, כי יש הבדל גדול בין דמות החייט והוצאות הייצור.

ט. בצ'רנו:
ראשית כל אני שסח על כך, שמסרד החקלאות לקח את היזמה להביא את העניין לדיון בוועדת הכלכלה. אני רק מצטער שהדבר נעשה 6 חדשים אחרי המעשה. מסרד החקלאות חתם לפני כ-6 חדשים על חוזה עם חברת בוסתן הכרמל שבו הוא מסר לחברה זו מונופול על כל התוצרת הערבית, עשה זאת בסתר, ללא כל פרסום, אינני יודע על איזה יסוד חוקי ואם בכלל חברה זו הוקמה על יסוד חוקי. לחברה זו במסר מונופול על כל התוצרת החקלאית כולל הטבק, בניגוד למה שאמר סר אפרתי. טוב שהתעוררה דעת הקהל סביב לסאלה זו, אשר הביאה לידי דיון פומבי על ידי גאלות בכנסת ומעל דפי העתונות.

ברצוני להבדיל בין חברת ספי לבין חברת בוסתן הכרמל. חברת ספי הוקמה בזמנו בשביל הטבח שנמצא תחת שלטון צבאי, מטעמים בטחוניים ומטעמים כלכליים. אין כל הצדקה לקיום חברת בוסתן הכרמל. זוהי חברת מונופולים של החקלאים החופשיים במדינה. וכבר הסביר סר ספיר מדוע אין צורך בה.

ועדת הכלכלה
12.2.1952

טא/מא

אני רוצה שמישהו יסביר לי לטעם מה נחוצה חברה זו. היא אינה נחוצה בכדי להילחם נגד המסוק השחור, כי זאת עושה הממשלה על ידי תחנות הרציון, ואין שום הברל אם בתחנת הרציון באיזה כפר השידוק נעשה על ידי טנא לפי חוזה, לבין שליוק על ידי החברה הזאת. אין גם שום הברל מנקודת מבט הפיקוח על המחיר, אם זה בקרא הורדת המחיר על ידי 10%, שאני מחייב אותם או אם זה בקרא מניעת שפע של היבול בזמן מסוימים. תחנות הרציון יכולות לסלוא את כל התפקידים המוטלים על החברה הזאת. מה שאומרים, שזוהי חברה ללא רווחי, אף איש לא יאמין בזה. שפי לא הפסידה כל סכום על העבודה שעשתה במשך ה-3 שנים, והיא גם כן היתה חברה ללא רווחים. גם תנובה אינה מפסידה. אולם ישנו הברל עקרוני בין תנובה לבין חברה זו: תנובה שליכא ליצרנים, ובהסכמתם ומרצונם היא צוברת את ההון, וחברה זו עושה זאת מתוך כפילה.

אני גם כן בדעה שאין להכריח את החקלאי הערבי לשווק את תוצרתו אך ורק על ידי חברה זו, ולא לתת לו אותן זכויות שיש לכל חקלאי אחר לבחור לו את החברה הרצויה לו.

מ. חזני:

לכאורה, במסקל ראשון בלבד, נראים לי ראשית דבריו של מר ספיר, ואני סבור שמשרד החקלאות צריך להסביר על שום מה יש צורך בחברה זו, כי אפשר לומר שאין זו חברה לריכוז בלבד, אלא חברה לשיווק נוסף לגופי השיווק הקיימים. לכאורה זה מוסיף הוצאות, בה בשעה שיתכן שהכלים הקיימים יכולים לקלוט גם את התוצרת של השוק הערבי. אולם כשאני חושב על הצד השני, הרי נראה לי וידוע לי שחברות השיווק הקיימות בארץ אינן להוטות לקלוט את התוצרת של הכפר הערבי באותם התנאים שהן קולטות את התוצרת של חבריהן. אני מבין דבר זה. הבנתי את טענתם לגבי מסקי הפועל המזרחי שרצו להצטרף לתנובה, ואני מבין את טענתם גם כיום, שאינן יכולות לקבל מסקים חדשים לאחר שחשכו מיליונים לירות אלה בתנאים מיוחדים של הורדת מיל מכל ליטר חלב, מכל ביצה ומכל טונה ירקות. אם אנו רוצים, ואם אי אפשר להכריח אותן לבד, שהוצאות השיווק של התוצרת הערבית לא תעלנה על אלה של התוצרת היהודית, הרי שצריך להקים כלי מיוחד שיצטרך לקלוט את התוצרת של המסוק הערבי. אני בפירוש חולק על גישתו של החבר ספיר ביחס לצד הציבורי שבדבר. גם הנקודה השניה, עידוד הכפר הערבי לשיתופו וריכוז האמצעים מתוך חסכוניותו לשם פיתוח מסקן, זוהי חובתה של הממשלה, ואילו לא הלכה הממשלה באותה דרך, היינו צריכים לבוא בטענה אל הממשלה.

אנו עומדים לפני שאלות כאלה גם בישובי העולים, שהכרתם השיתופית אינה עולה, ואולי יורדת מהכפר הערבי המפותח, אלא שישובים אלה במצאים בתוך מסגרת של זרם התיישבותי, ועד עכשיו היה נראה לנו שזה מספיק. עכשיו מתברר שזה אינו מספיק, ויתכן מאד שכמה זרמים בהתיישבות יצטרכו לפנות לששרד החקלאות על מנת שיעזור על ידי חוקים מתאימים לקיים אצל ישובי העולים החדשים, אבל בלתי יעילים קיימים ארגוני התיישבות שמנסים לעשות זאת בכוח עצמם. משום כך אינני מקבל את הטענה של מר ספיר, שעם תבונתו של היצרן הערבי אינה מגיעה למידה כזאת, שיבין בעצמו שהוא צריך לקדוח באר שטירה, נמתיך לו. אני אומר שמחובת הממשלה לעשות זאת, אך היצרן הערבי יפריש מאמצעיו על מנת שהממשלה תוכל לעשות זאת. הממשלה חייבת לשמור על מגמה שווה בין הסקטור הערבי לסקטור היהודי. בשטח החקלאות. אבל תנאי מוקדם לכך, שצריך לדאוג לשיתוף מכסימלי של הכפר הערבי; להסביר לו שזה לטובתו ולשתף אותו בהפרעה על שימוש במסך.

ב. אזניה:

ברצוני להקדים ולומר, כי נראה לי שענין זה צריך להיות נדון בוועדת משנה, על מנת שנוכל לשמוע פרטים נוספים ממשרד החקלאות על אופן עבודת החברה.

ועדת הכלכלה
12.2.1952

מא/אט

אשר לענין עצמו ברצוני לומר, כי אם נקיים שוויון במחירים יוצר עודף כספים שלא יזרום לכל אפיק קונסטרקטיבי, וחברה זו היא אשר יכולה להסתמך בכסף זה לפיתוח הכפר.

נדמה לי שקיימת כאן שאלה גדולה של ביצוע הערבים על ידי התחרות. יתכן שהערבים אינם רואים זאת, יתכן שיטנו חלק שמעונין להשתתף בניצול זה ומסוים כך הוא מתנגד לחברה, אבל נדמה לי שחברה ציבורית תחת פיקוח ממשלתי שמונעת את ההתחרות היא הרבה יותר יעילה מאשר איזו אפשרות חופשית להסתער על התוצרת הזאת. אני מסתפק בהערות אלו מתוך הנחה שבוועדת מטבה עוד נעמוד על הפרטים.

היו"ר מ. בנסוב:

הטענה שצריך להתחיל בתחנות ריכוז מלמטה למעלה היא מבחינה עקרונית טענה צודקת. אפשר להגיד שכל כפר מקיים לו תחנת ריכוז, ואחר כך בוחר לו לטי לסנף את תחנת הריכוז, או שתחנות הריכוז מקימות חברה ומקבלות אישור בתור גורם מוסמך מטעם הממשלה. אבל במציאות שלנו, אני חושב שפרוצדורה זו לא תהיה מעשית מבחינת היזמה בכפרים הערביים. אני מקבל את הפרינציפ של זכות לכל תחנת ריכוז להיות ממונפת לכל מי שהיא רוצה. אבל במצב הנוכחי צריכה להיות כתובת נוספת לכתובת הקיימת טאליה אפשר יהיה להיות ממונף, ואשר זאת תהיה כתובת המכוונת באופן סיוחד לדאגה לכפרים הערביים. ואז אני בא לחברה, שאני גורס שתהיה חברה ממשלתית. אם הקיסמונו בנק לחקלאות, הרי לא יושבים בו אנשי אפ"ק או בנק הפועלים; אם נחוצה חברה כזאת, הייתי מציע חברה סיוחדת לצורך זה שיטבו בה חצי באי כוח הממשלה וחצי באי כוח הערבים. אני מציע לחברה זו לא יהיה טונופול, ואם יהיו אנשים לא ירצו להיות ממונפים לה יוכלו לפתוח תחנה אחרת. מובן שזה לא יקום מלמטה ולא מלמעלה.

ממחצית
אני מציע שני דברים: /חברה ממשלתית מורכבת /חצי באי כוח הממשלה, וממחצית באי כוח הערבים; (ב) זכות הסתייכות לתחנות ריכוז גם לחברות קיימות אחרות.

אשר לבעיית המסים, פה התעוררה שאלה של שני סוגי מסים - אחד, מס מוניציפלי של 3 אחוז, והשני, מס פיתוח של 10%. מה שנוגע למס המוניציפלי, אני טפקפק ביסוד החוקי המאפשר גביית מס זה, כי אם הממשלה תבוא לתנובה ותאמר לה כי עליה לגבות 5% בטביל מועצות עירוניות, תנובה שתאמר: על יסוד מה? צריך להיות חוק במדינה שיותר למועצה אזורית להסיל מסים, ואז אפשר יהיה לעקל ע"ח מסים אלה, אחרת אין לזה כל יסוד. אני מסכים לפרינציפ של מס פיתוח, אבל זה מוכרח להיות מס צורך. אם יטנו מקרה שלאחר הערבים יטנו מס גדול והוא מחכיר את הטסה לאריטים ואם אלה מוכרים את התוצרת שלהם, מסילים עליה מס של 10%, אבל בעל האדמה אינו מסלם שום מס פיתוח ואף לא מס מוניציפלי.

לביא:
קודם כל ביחס לשאלת הפניה. אני חושב שכל ההודאה של הממשלה יש בה מסוים כפיה. לא לסכור בטוק הסחור, אין זה כפיה? 80% מהיטוב היהודי רואים את עצמם מקופח היות ואינם יכולים לסכור את התוצרת שלהם באופן חופשי. יטנם דברים של כפיה שהם טובים והכרחיים. אולם לי יש לי שאלה חמורה בנוגע לטיב התוצרת. אני יודע, כי מרכזים ומסווקים את כל התוצרת, ותהיה זאת התוצרת הגרועה ביותר. ברצוני לשאול האם אין דרך לסנוע זאת.

גם במס הערבי וגם במס היהודי יטנה בריחה מסוג תוצרת אחד לסוג תוצרת שני. אני חושב צריכה להיות דאגה לארגן את ענין המחירים כך שלא תהיה בריחה מסוג אחד לסוג שני.

ועדת הכלכלה

12.2.1952

מא/מא

גם אני אינני מספין בזה שהחברה פועלת בלי רווחים. אני מתנגד לייצוא מתי חברות.

מ. וילבר:
ברצוני להגיד שההנחה שלי היא שהערבים מבינים לא פחות מהיהודים, ואין כאן שני עמים שהאחד מבין והשני אינו מבין. זוהי תורה אנטישמית טיפוסית. אני מניח שקולם אזרחים שווים, ישנם יהודים שאינם מבינים בדבר אחד וישנם ערבים שאינם מבינים בדבר שני.

אני חושב שעיקר הבעיה הוא, שהממשלה אינה נותנת לערבים להתארגן באופן חופשי. לערבים אין מוסדות. הם מסוגלים לשווק ולארגן את תוצרתם בדיוק כמו היהודים, אלא שהממשלה אינה נותנת להם לבחור את מוסדות הכפר. זוהי הבעיה המרכזית.

לדעתי גביית ה-10% גזל, ולא ספני הערבים אינם רוצים להתחבף בפיתוח, אלא צורה זו היא גזל ובלתי חוקית. הוא הדין ביחס ל-3%. אני דורש שוויון לגבי היצוא הערבי כמו לגבי היצוא היהודי. כדי לסטור מפני זילת התוצרת לשוק הסחור ישנן צורות הפיקוח והשיווק כפי שהן קיימות בישוב היהודי. אינני מוכן לקבל את התיאוריה של שר החקלאות שהפלחים הערבים אינם מבינים. האם איננו יודעים ליישם שוק סחור בתוצרת החקלאית היהודית? אני רוצה שעל הערבים תחול אותה צורת פיקוח שחלה על היהודים. בכפר בני בגליל המערבי התארגנו הערבים לקואופרטיבים שמוכנים לשווק את תוצרתם בפיקוח ממשלתי ובפיקוח על המחירים. מדוע קואופרטיב זה צריך אפסידופוס?

אני מציע להפריך את ענין הפיתוח מסיווק התוצרת. פיתוח זה דבר חיובי מאד וצריך להיעשות על ידי מסים סוניציפליים, על ידי מוסדות סוניציפליים הנבחרים עצמם. כן אני מציע לראות את המסים הקיימים כבלתי חוקיים ולראות בכל זה אינטרס של קבוצה קטנה של מנצלים ערבים הטוענים שמוך טיבות פוליטיות על ידי הממשלה והממשל הצבאי. בחברת בוטתן הכרמל איננו מיוצגים הפלחים הערבים, אלא אלה שמקורבים לממשל מבחינה פוליטית.

אני מציע שהוועדה תצא לסיור בכפרים הערביים ותסמך את טענותיהם של הפלחים הערבים שלא בנוכחותו של המוסל הצבאי. רק לאחר שנחקר ענין זה במקומות נוכל לדעת מה נעשה במסגרת זאת, ורק אז נוכל לסכם.

מ. טייטל:
אינני מסיל ספק ברצונה הכן של הממשלה להיטיב את מצבו של הפלח הערבי. אולם אני סבור שהממשלה לא הצליחה בענין בוטתן הכרמל. אני הייתי בין האנשים שנטאו ונתנו עם הממשלה וההסתדרות בענין הסיתוף עם בוטתן הכרמל. אנו דרשנו שהחברה תהיה עבור החקלאי ולא החקלאי עבור החברה. אלאחר דיונים מסוימים הפסקנו את המו"ס עם הממשלה.

בענין הקפאת 15%, סובן כי הדבר הזה נובע מטום שהממשלה סוברת כי קיים הבדל בין דמת החיים במקטור הערבי לבין המקטור היהודי וכן קיים הבדל בהוצאת הייצור. יתכן שתתפלאו אם אגיד, שאין כל הבדל. אם נקווה את תוצאת הייצור על דונם אדמה במקטור הערבי והאודי נמצא כי הוצאות הייצור אצל הערבים גדולות יותר.

כמו כן דמת החיים אצל החקלאי הערבי אינה כה נמוכה כפי שאתם סבורים. יתכן שמטום שהישוב היהודי אינו מכיר את החיים הערביים עלול הוא לחשוב שדמת החיים של המקטור הערבי נמוכה יותר. אני סבור, כי אם תורכב ועדה שתעיין בשאלה, איך חי החקלאי הערבי, מה הן הוצאות הייצור שלו, תמצא הוועדה כי תנאי מחייתו של הערבי והוצאות הייצור שלו אינם נמוכים. אמנם, קיימים

ועדת הכלכלה
12.2.1952

מא/אט

הנדלים בין צורות החיים בשני הסקטורים האלה, אבל הוצאות הסחיה הן שוות. אי לזאת? אנו מתנגדים להקפאת ה-15 מהתוצרת של החקלאי הערבי. אם המטלה רוצה להטיב את מצבו של הסקטור החקלאי הערבי, היא יכולה לעשות זאת על ידי הקצת סכום מהאגף מתקצב הפיתוח. אנו שואלים, מדוע תסאר רמת החיים של החקלאי הערבי בצורה ירודה. אם לערבי אין בגדל ללבוס, או אין לו ריהוט סמאי בביתו, מדוע לא נאמסר לו להטיב את מצבו?

שר החקלאות ל. א. כול: האם ידוע לך על הברחת כספים גדולה לעבר הירדן על ידי הפלחים הערביים?

ס. ס. ס.: אינני יודע אם קיימת הברחה כזאת, ואם יש סקרה כזה אחת או שניים, מדוע יש לעסוק את כלל החקלאים? על כל פנים, אדם שרוצה להבריח את כספו לחו"ל, טובן שכוונתו לעזוב את הארץ.

אם כוונת החברה היא רק לטווק את התוצרת, אפשר לעשות זאת בצורת תחנות ריכוז, או בצורות שהערביים יחשבו שהן יעילות להם.

סגן שר החקלאות י. אפרתי: קודם כל הערב לחבר הכנסת בז'רנו; חברה זו לא קמה מבלי ידיעת הציבור. אם ישנם פה חברי ועדה שהשתתפו גם בוועדת הכלכלה של הכנסת הראשונה, הם יודעים שר החקלאות לשעבר, מר לבון, הביא את הטאלה בפני ועדת הכלכלה, בעליה נערך דיון יסודי.

ביחס לסבך, נכון שחשבנו לכלול גם את הסבך, אבל לא עשינו זאת כי זוהי בעיה רצינית יותר, סקיפה ומסובכת.

ביחס לתחנות, לפי המוסכם נכון הוא לכל כפר סקית תחנת ריכוז שמתקשרת עם כנרת ומוקדמים. היו 38 מוקדים כאלה, ועל כן אסרנו שהם יתארגנו בחברות, והוקמו 7 חברות. אנו אסרנו שרק אלה זכאיות להתקשר עם קואופרטיבים. אי אפשר שבוטמאן הכרמל ישתתפו גם "אסיר" וגם "סנא" ותהיה להם זכות להתקשר בדרך אחרת. אילו היתה מתקבלת הצעה בדבר חברה מסתלית, אני מבין שתהיה חברה זו ותהיינה חברות אחרות.

אני יודע שגם ביסובי העולים ישנה בעיה כזאת, שיש תחנות ריכוז של תנובה ויש מיטתו שרוצה להקים עוד תחנה. אני חושב, שאין זה לתועלת העניין. התחרות זו אינה טובה ועל אחת כמה וכמה בכפר הערבי, כי זה יגרום לניצול פנימי של הערביים ותהיה הברחה עצומה. אני מבין, שבקים קואופרטיבים ובטסור להם את הסלטון. אבל כל עוד אין קואופרטיבים, דרושה חברה צבורית.

שר החקלאות ל. א. כול: אני חושב. היום לא מסכסו, אבל זה

עניינכם. אני מבין שסדר זה אינו מתקבל על דעת רבים, אבל אינני רואה מה מציעים כאן דבר יותר טוב. ברצוני לוטר לחבר הכנסת קדים, בחברת בוטמאן הכרמל אינה צריכה לספר את מצב הערביים. חברה זו אינה באה בסקוט המטלה באלת הפיתוח. חברה זו צריכה לרכז את סכירת התוצרת הערבית ולא יותר. יכולה להתקבל הדעה של מר ספיר, שמה שרוצים להטיב על ידי החברה אפשר להטיב על ידי תחנות הריכוז. תחנות הריכוז עדיין אינן קיימות בכל הכפרים.

כאן הציעו שהמטלה תקים חברה לשיווק התוצרת הערבית. יש לי חששות, שהמטלה תיהפך בכל דבר לחברה שתהיה אחראית על כל פרט בפרט. אני רוצה לטפור על המכשיר הקיים, וכדי לא יהיה ספק שפיקוח של ניצול היצרן, אני מוכן שבחברה זו ישב נציג משרד החקלאות שתפקידו יהיה לפקח את החברה אינה מקבלת יותר ססה והיא צריכה לקבל על-סנת לכסות את הוצאותיה. אני בכלל מוכן לעשות נסיון לשנה. בטסן השנה הזאת אני רוצה להטיל על משרד החקלאות לעשות כל מה שאפשר כדי לפתח את הכפרים האלה ולהקים קואופרטיבים רציניים, ורק אז נוכל לבסס את את

הקואופרטיבים, כי כל מה שנעשה עכשיו זוהי פיקציה, כי כיום הערבים אינם יכולים לארגן קואופרטיבים ולנהל אותם על יסודות קואופרטיביים. גם ביטובים היהודים יטנם הרבה דברים שלא כפייה לא יתכנו. לפעמים אני מוטר לביטובים יהודים, שאם לא ימכרו את המוצרת בדרך טרוכזת, לא יקבלו צינורות. יכולים להגיד כי זוהי כפייה. דבר זה לא יתכן לעשותו בכפריים הערביים בטוּך ימים טטפר. אני מוכן לגמרי לוותר על 3%, שלא יהיו בליכים לחברת בוטתן-הכרמל,

ברצוני לומר לחבר-הכנסת קטיס, כי לא יתכן שהממשלה תפתח את הכפר הערבי מתקציב הפיתוח, היא אינה מפתחת את פתח-תקוה. הממשלה מפתחת מקומות שיכולים לקלוט עולים. אני יכולים להשתתף בהלוואות לשם פיתוח, אבל זה כרוך בפרצלציה חדשה של הכפרים החדשים, דבר שעלול להסוך שבנים.

אני חוזר ואומר - דבר הירוע לכולנו - שכל היצרנים החקלאיים הערביים, יש להם עכשיו הרבה יותר כסף מאשר היה להם בעבר והם אינם מתלבטים יותר טוב, כי אינם רוצים בזה, הם מבריחים את הכסף. אני יודע שגם יהודים עושים זאת, אבל אני מדבר כרגע על יצרני הירקות, ויצרני הירקות היהודים אינם מבריחים כסף לחוץ-לארץ, אבל יצרני הירקות הערביים עושים זאת, כי אינם יודעים מה לעשות עם הכסף.

אשר לחברה עצמה, הרי אם כולכם תגידו אין להמשיך בקיומה, לא נמשיך בקיומה, אבל אינני חושב שישנה דרך אחרת טובה מזו. אבל אולי בכל-זאת נחליט לתת תקופת מעבר של שנה עד אשר יכנסו לפעולה זו כל הגורמים הציבוריים וגם נציג משרד החקלאות שישמור על כך שלא יהיה שום שימוש לרעה. ואם תהיינה טענות וחלונות נבדוק אותן ובמסך השנה נעשה מאמצים להקים קואופרטיבים בכפר הערבי, וכתום השנה נתן להם אפשרות לבחור את דרכם. אבל כאמור, אינני פוסק, אני מוכן לקבל כל הסקנה שתעלה על שולחן זה, כי עמדת משרד החקלאות היא, שלא יהיה מקום לערבים לסעון שהם מקופחים.

היו"ר מ. בנטוב: סיימנו את הדיון והמאלה היא, אם נסכם עכשיו. אני מציע שנסכם בישיבה הבאה.
טבלי לערוך כל דיון נוסף.

ב. מזביה: אני מציע להקים ועדת מטבה.

היו"ר מ. בנטוב: אינני חושב שיש צורך בוועדת מטבה על יסוד הדברים שהוטעו כאן. אפשר להגיש הצעות ובטובע הבאה נחליט עליהם.